

Motion till riksdagen

1987/88:K27

av Bengt Kindbom m. fl. (c)

med anledning av prop. 1987/88:31 om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m. m.

Inledning

Ett omfattande utredningsarbete har sedan 1982 bedrivits vad gäller ny organisation för svenska kyrkan lokalt och regionalt. Utredningsarbetet har engagerat församlingar, organisationer och enskilda i en omfattning som aldrig tidigare varit fallet när det gällt en statlig utredning. De uppfattningar som kommit fram under utrednings- och remissarbetet och som överensstämmer med vad centerpartiet tidigare framfört har i huvudsak beaktats av regeringen i nu framlagt förslag. I de delar där vi har avvikande uppfattning redovisas dessa i det följande.

Utgångspunkter

Utgångspunkterna för kommitténs slutliga förslag kan kort sammanfattas i följande tre huvudprinciper:

- Teologiskt finns församlingens centrum i gudstjänsten och det församling-liv i övrigt som präglas av ordets förkunnelse och sakramentens förvaltning.
- Den territoriella församlingen är den grundläggande enheten i svenska kyrkan.
- Den dubbla ansvarslinjen av prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse genomförs nu på samtliga nivåer inom svenska kyrkan.

Dessa principer fullföljs inom ramen för inomkyrklig frihet och decentralisering av uppgifter till regional och lokal nivå. De utgör också grunden för den öppna folkkyrka som centerpartiet slår vakt om. Det är också viktigt att den reform som nu genomförs blir ett stöd för församlingarna i deras arbete och att resurserna i första hand koncentreras på detta.

Sedan slutet av 1950-talet har en lång rad utredningar och diskussioner aktualiserat förhållandet kyrka-stat. Genom nu föreliggande proposition lagregleras även det arbete som hittills bedrivits på frivillig basis genom stiftingen. Vi delar föredragande statsrådets uppfattning om fördelen av att verksamheten i fortsättningen kommer att bedrivas i lagreglerade demokratiska former och därmed tillgodoses ett sedan länge framfört önskemål från

svenska kyrkan. När reformarbetet nu slutförs med ny organisation på stiftsplanet är det enligt centerns uppfattning viktigt att svenska kyrkan får arbetsro och att inga nya propåer om förhållandet kyrka-stat aktualiseras.

Mot. 1987/88
K27

Församlingar och kyrkliga samfälligheter

De förändringar av kompetensen mellan församlingar och pastorat som föreslås kan i huvudsak godtas. Vi utgår från att samarbetet mellan församlingar och pastorat utvecklas på ett positivt sätt. De regler som erfordras skall ses som ett minimum för att säkerställa kompetensfördelningen.

I detta sammanhang vill vi understryka vikten av att de frivilliga arbetsinsatserna i församlingarna tas till vara och att enskilda medel och gåvor kan disponeras av församlingarna på områden som ligger inom pastoratens kompetens.

Till skillnad från 1982 års kyrkokommitté föreslår regeringen att pastora-ten tar det totala ansvaret för begravningsplatserna. Kyrkogården med vilken vi avser begravningsplatser som utgör kyrkotomt är en viktig vårduppgift för församlingen. De fakultativa nämnder som föreslås i propositionen löser inte de konflikter som kan uppstå kring synen på gravrätter, ej heller räcker det att som föredragande statsråd gör, tala om att pastoratet skall visa stor lyhördhet för den enskilda församlingens önskemål. Därför bör församlingen bibehålla myndighetsuppgifterna när det gäller dessa begravningsplatser. Församlingen skall ha rätt att tillsätta en särskild kyrkogårdsnämnd och till denna delegera myndighetsuppgifter samt de övriga uppgifter som har med drift och underhåll att göra.

Organisationen på stiftsplanet

När det gäller frågan om förhållandet mellan domkapitlet och den nya stiftsstyrelsen så finns avgörande skillnader i synsättet mellan regeringen å ena sidan och 1987 års kyrkomöte å andra sidan. Enligt vår uppfattning är det viktigt att tillmäta kyrkomötet ett avgörande inflytande på denna punkt. Redan inledningsvis har vi understrukit vikten av den dubbla ansvarslinjen inom svenska kyrkan. Även statsrådet understryker vikten av svenska kyrkans grundläggande karaktär som episkopal kyrka där biskopar och präster har ett självständigt ansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning.

Föredragande statsråd har särskilt påpekat vikten av att biskopen som ordförande i domkapitel och stiftsstyrelse inte skall försättas i en jävssituation i något av organen. Motiveringarna för den föreslagna ordningen löser i varje fall inte jävssituationerna. Utgångspunkten bör som kyrkomötet framhållit i stället vara den kompetens som resp. organ besitter i samband med övriga uppgifter.

Vi föreslår att riksdagen beslutar i enlighet med kyrkomötets beslut och yttrande till regeringen och tillstyrker således de i kyrkolagsutskottets betänkande KL 1987:5 framlagda lagförslagen och motiveringarna.

Den kyrkliga indelningen

Mot. 1987/88
K27

Det är mycket tillfredsställande att ingen nedre gräns sätts för en församlings storlek. När det gäller stora församlingar delar vi uppfattningen att dessa bör delas. Motiveringen härför är behovet av att stärka församlingsarbetet och att öka inflytandet från lekmännen. Detta arbete borde dock inte stanna vid delning av församlingar utan fullföljas med att det också bildas nya pastorat där detta för församlingstvårdens skull och utifrån lokala förhållanden i övrigt är angeläget.

Detta bör ges regeringen till känna.

Regeringen har fäst stor vikt vid att pastorats- och kommungräns bör samordnas och är mycket avvisande till undantag från regeln. Detta trots att både 1985 och 1987 års kyrkomöten uttalat sig för en positivare syn på denna fråga. Vi delar kyrkomötets uppfattning att om särskilda skäl föreligger skall avvikelser ske från huvudprincipen att pastoratsgräns inte får bryta kommungräns. De principer som statsrådet andragit för att inte bilda nya pastorat när stora församlingar delas kan med samma bärighet anföras för att bibehålla pastorat som skär kommungräns. Vårt krav föranleder ändring i 3 kap. 1 § kyrkliga indelningsslagen.

Efter omfattande kritik mot kyrkokommitéens modeller för pastoratsindelningen har regeringen nu med instämmande av kyrkomötet stannat inför att 1957 års regler för pastoratsindelning skall gälla. Vi vill då särskilt understryka att gränsen 2 000 kyrkomedlemmar är en skärpning i förhållande till 1957 års regler. Denna gräns får inte bli någon absolut gräns utan att de lokala förhållandena i varje enskilt fall beaktas inför stiftsstyrelsens beslut. Särskilt gäller detta de förhållanden som skulle motivera att minimisiffran underskrids: pastorat med stor utbredning, av glesbygdskaraktär eller med dåliga kommunikationer, växande pastorat där man kan förutse att gränsen snart överskrids, pastorat med många små församlingar. Med hänsyn till den skärpning som sker bör det endast erfordras särskilda skäl för att avvika från huvudregeln.

Den prästerliga tjänsteorganisationen

Den nya organisation som nu föreslås för prästtjänsternas fördelning ställer stora krav på solidaritet mellan församlingar inom stiftet och mellan stiftet.

Nuvarande antal prästtjänster i stiftet skall vara utgångspunkten för den nya tjänsteorganisationen. Det är viktigt att denna utgångspunkt vidmakthålls och att svenska kyrkans centralstyrelse inte frångår de grundläggande målsättningar som legat bakom kyrkomötets godtagande av principen och de principer som hittills gällt för den s. k. ortsindelningen. De ytterligare tjänster som behövs bör fyllas genom satsning på ett intensivt rekryteringsarbete i första hand till de utbildningsplatser som finns.

Prästvalen avskaffas och tillsättningen av prästtjänster skall i fortsättningen ske av kyrkoråd eller tillsättningsnämnd. Församlingens medverkan i tillsättningen av präst bör emellertid i fortsättningen kanaliseras på bästa sätt.

Enligt vår uppfattning bör prästanställningslagen kompletteras med en bestämmelse om att kyrkorådet får besluta att som ett led i beredningen av

ett tillsättningsärende inhämta synpunkter från de röstberättigade i församlingen.

Kyrkomötet beslutade för sin del att komministerar bör tillsättas enligt samma grunder som gäller för kyrkoherdar. Vi delar denna uppfattning och föreslår ändring i prästvalslagens 9 §.

Ekonomi

Den ekonomiska utjämning som sedan 1982 sker via kyrkofonden är en viktig ekonomisk garanti för kyrkans verksamhet även i ekonomiskt svaga kyrkokommuner. Centern slår vakt om en öppen folkkyrka verksam i hela landet och kan därför inte acceptera den försämring som propositionen innebär i flera avseenden. Socialdemokraterna har efter 1982 urholkat det ekonomiska stödet till svenska kyrkan, ett förhållande som kyrkomötet vid ett flertal tillfällen påpekat. Inledningsvis utgick statsbidrag till kyrkofonden för skatteutjämning vilket successivt dragits ner och nu helt upphört. Genom borttagandet av skatteunderlaget från juridiska personer förlorade svenska kyrkan intäkter på ca 170 milj. kr. per år i 1982 års penningvärde. Slopandet av garantibeskattningen drabbar också kyrkan negativt.

Sammantaget har svenska kyrkan sedan 1982 förlorat ca 600 milj. kr. i form av bortfallande statsbidrag och motsvarande.

Enligt centerns uppfattning bör riksdagen därför redan nu uttala sig för att ett statsbidrag till kyrkofonden bör återinföras från och med nästa kalenderår.

Den försämring av skatteutjämningen som regeringen föreslår genom den generella neddragningen av skattekraftsgarantin kan vi i centern inte acceptera. Kyrkomötet har inte tagit ställning till skattekraftsgarantin utan uppdragit till svenska kyrkans centralstyrelse att bevaka frågan genom initiativ inför regeringen. De uppfattningar som centralstyrelsen framförde vid sin senaste uppaktning av regeringen visar det allvarliga läge som uppstått.

Nivån på skattekraftsgarantin bör därför bibehållas och garantinivån vara densamma som för kommunerna.

Vidare instämmer vi i att skatteutjämning skall utgå till samtliga kyrkokommuner. Den förändrade kompetensen mellan församlingar och pastorat skall visserligen leda till att pastoraten tar över den övervägande delen av kostnaderna. Det har emellertid inte utretts vilka konsekvenserna blir för de fattiga församlingarna om dessa mister utjämningsbidraget men skall ha kvar den för kyrkan absolut viktigaste uppgiften – främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation.

Den allmänna kyrkoavgiften hör i enlighet med kyrkofondens förslag höjas till 17 öre per skattekrona.

Den av regeringen föreslagna beräkningsgrunden för den särskilda kyrkoavgiften utgör ett dråpslag mot kyrkans egendomsförvaltning. I synnerhet gäller detta landsbygdspastoraten som brandskattas. Regeringen bör därför ge kyrkofondens styrelse i uppdrag att inkomma med ny beräkning för den särskilda kyrkoavgiftens storlek där effekterna av höjd allmän kyrkoavgift beaktas. Reduktion av den särskilda kyrkoavgiften måste i första hand ske för pastoratens fastigheter.

Övergångsbestämmelserna punkterna 5 och 6 kan strikt tolkat innebära att reformen skulle träda i kraft 1991.

Utredningsarbetet har varit inriktat på att reformen i sina huvuddelar skall genomföras den 1 januari 1989. Utskottet bör överväga övergångsbestämmelsernas formuleringar för att säkerställa ett ikraftträdande den 1 januari 1989.

Vissa valfrågor

Av förslaget till ny församlingslag 6 kap. 7 § framgår att elektorerna för val av det nya stiftsfullmäktige skall väljas av församlingens nyvalda kyrkofullmäktige eller om kyrkofullmäktige inte finns av det nyvalda kyrkorådet. Av 9 § framgår att elektorerna skall utses före utgången av november månad det år val i hela riket av kyrkofullmäktige ägt rum.

Beträffande tidpunkten för val av kyrkoråd i de församlingar som saknar kyrkofullmäktige finns bestämmelser i 3 kap. 5 §. Dessa innebär att kyrkoråd skall väljas före utgången av december månad.

För att det skall vara möjligt för det nyvalda kyrkorådet att utse elektorerna måste val av kyrkoråd ske före november månads utgång i stället för som i förslaget före december månads utgång. 3 kap. 5 § bör därför kompletteras med en bestämmelse om att val skall ske före november månads utgång det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige ägt rum.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om frivilliga insatser inom församlingarna.
2. att riksdagen ger 1 kap. 3 § punkt 2 församlingslagen följande som motionärernas förslag betecknade lydelse

Motionärernas förslag

2. anskaffande och underhåll av lös egendom som, utan att vara byggnadstillbehör, är avsedd för kyrkobyggnad, församlingshus och andra församlingslokaler eller annars för kyrkliga ändamål samt beslut om begravningsväsendet i församlingen.
3. att riksdagen beslutar om ansvarsfördelningen mellan domkapitel och stiftsstyrelsen i enlighet med kyrkomötets kyrkolagsutskotts betänkande KL 1987:5.
4. att riksdagen beslutar att pastorat skall kunna bildas när församlingvården och lokala förhållanden i övrigt kräver det.
5. att riksdagen beslutar att kyrklig indelningslag 3 kap. 1 § skall ha följande som motionärernas förslag betecknade lydelse

Motionärernas förslag

Mot. 1987/88

K27

— — — eller annars skall ankomma på dem. Ett pastorat får inte utan särskilda skäl ha färre än 2 000 kyrkomedlemmar eller vara beläget i mer än en kommun.

Om en ändring — — —

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sagts om prästtjänsternas fördelning,

7. att riksdagen beslutar att i prästanställningslagen 5 § införa ett nytt andra stycke som skall ha följande som motionärernas förslag betecknade lydelse

Motionärernas förslag

Kyrkorådet eller tillsättningsnämnd får besluta att som ett led i tillsättningen av tjänst som kyrkoherde skall inhämtas synpunkter från de röstberättigade i församlingen/församlingarna.

8. att riksdagen beslutar att prästanställningslagen 9 § skall ha följande som motionärernas förslag betecknade lydelse

Motionärernas förslag

Tjänster som komminister tillsättes på det sätt som enligt 5, 6 och 8 §§ gäller vid tillsättning av tjänster som kyrkoherde

9. att riksdagen beslutar att samtliga kyrkokommuner skall erhålla skatteutjämning,

10. att riksdagen beslutar höja allmänna kyrkoavgiften till 17 öre per skattekrona,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fastställande av nivån för den särskilda kyrkoavgiften,

12. att riksdagen beslutar att 3 kap. 5 § punkt 3 församlingslagen skall ha följande som motionärernas förslag betecknade lydelse

Propositionens förslag

3. Kyrkostämma skall hållas när kyrkorådet begär det eller när ordföranden anser att det behövs.

Motionärernas förslag

3. Kyrkostämma skall hållas när kyrkorådet begär det eller när ordföranden anser att det behövs. Vid sammanträde före utgången av november månad det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige ägt rum, skall förrättas val av kyrkoråd för den kommande mandatperioden.

Mot. 1987/88
K27

Stockholm den 1 december 1987

Bengt Kindbom (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Stig Josefson (c)

Gunilla André (c)

Martin Olsson (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Britta Hammarbacken (c)

Karl Boo (c)

Elving Andersson (c)

Marianne Karlsson (c)

